

dr hab. n. o zdr. Mariola Głowacka – prof. Uczelni

Dziekan Wydziału Nauk o Zdrowiu

Kierownik Zakładu Pielęgniarstwa

Mazowiecka Uczelnia Publiczna w Płocku,

Prof. Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu

Wydział Nauk o Zdrowiu

Collegium Medicum w Bydgoszczy

RECENZJA ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

mgr Beaty Józefy Żółkiewskiej

**pt.: SATYSFAKCJA Z ŻYCIA I RADZENIE SOBIE W SYTUACJACH TRUDNYCH PRZEZ PIEŁĘGNIARKI I
POŁOŻNE AKTYWNE ZAWODOWO Z WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO**

Poczucie własnej skuteczności to przekonanie na temat posiadanych kompetencji i zasobów umożliwiających realizację zamierzonego działania, co determinuje triada czynników powiązanych synergistycznie, tj. determinantów zewnętrznych, wewnętrznych uwarunkowań człowieka i jego zachowania. Między człowiekiem a środowiskiem występuje wzajemna zależność. Środowisko wpływa na człowieka i jego zachowanie, a człowiek wpływa na środowisko, które z kolei wpływa na jego zachowanie oraz funkcjonowanie poznawcze i emocjonalne. Poczucie własnej skuteczności jest kluczowym uwarunkowaniem działań człowieka i ich rezultatów. Dużą rolę w tym zakresie odgrywa motywacja do działania będąca wewnętrznym imperatywem człowieka do osiągnięcia celu. Poczucie własnej skuteczności jako centralny mechanizm wpływa na wszystkie inne przekonania składające się na pełne funkcjonowanie człowieka. Dzięki niemu człowiek ma wyobrażenia i oczekiwania dotyczące określonego zachowania, które umożliwiają wybór jednego sposobu postępowania. O wyborze tym decydują dwa rodzaje własnej skuteczności, które są ze sobą związane: zgeneralizowana własna skuteczność, tj. ogólne przekonanie o własnych możliwościach oraz

specyficzna własna skuteczność, tj. przekonanie o samoskuteczności dotyczącej wybranego zachowania w określonej sytuacji, oczekiwania wyniku, określonego skutku.

W ten interesujący nurt badań wpisuje się tematyka badawcza podjęta przez mgr Beatę Józefę Żółkiewską.

Treść pracy odpowiada tematowi określonemu w tytule, stanowiąc jego merytoryczne rozwinięcie poparte wynikami przeprowadzonych badań.

Przedłożona mi do recenzji rozprawa ma układ klasyczny. Struktura pracy obejmuje sześć rozdziałów głównych, wstęp, streszczenie w języku polskim i angielskim, piśmiennictwo oraz aneks.

Pracę rozpoczyna *Wstęp* wprowadzający w tematykę zagadnień przedstawionych w jej treści, a w szczególności zjawiska natężenia stresu w pracy zawodowej pielęgniarek i pielęgniarzy, zawodowych czynników stresogennych oraz skuteczności w radzeniu sobie ze stresem przez tę grupę zawodową. *Rozdział I* potwierdza dogłębną analizę przeprowadzoną przez Doktorantkę w zakresie podstaw teoretycznych badań opisanych w rozprawie. Pani mgr Beata Józefa Żółkiewska szczegółowo wyjaśniła zagadnienia dotyczące deskrypcji zawodów pielęgniarstwa i położnictwa, w tym uwarunkowań formalno-prawnych wykonywania zawodów, regulacji unijnych (UE) i krajowych uzyskiwania kwalifikacji do wykonywania zawodów pielęgniarstwa i położnictwa, istoty tych zawodów, obligatoryjności i możliwości doskonalenia podyplomowego oraz wybranych modeli opieki pielęgniarstwa i położnictwa mających najszersze zastosowanie w polskim systemie świadczeń zdrowotnych. Autorka rozprawy wskazała stres jako jedno z głównych obciążeń w pracy pielęgniarek i położnych. Zaproponowała czytelnikowi definicje stresu różnych znawców tematu, źródła stresu zawodowego, jego kategorie w pracy zawodowej pielęgniarek i położnych oraz style radzenia sobie ze stresem w powiązaniu z pracą tych grup zawodowych. Doktorantka w interesujący sposób przedstawiła również zagadnienia dotyczące poczucia własnej skuteczności w aspekcie jej definicji, znaczenia w funkcjonowaniu człowieka w każdym obszarze egzystencjalnym, w tym również zawodowym. Wyróżniła także główne źródła i determinanty własnej skuteczności w oparciu o literaturę tematyczną, a także jej rodzaje. Nawiązała tematycznie również do satysfakcji życia, jej koncepcji, uwarunkowań oraz powiązania z pracą zawodową pielęgniarek i położnych.

W rozdziale *II. Metodologiczne podstawy badań* Pani magister przedstawiła cel pracy, problemy badawcze, w tym problem główny i sześć problemów szczegółowych wraz z postawionymi hipotezami. Opisując materiał i metody zapoznaje czytelnika z grupą objętą badaniami, tj. 1904 czynne zawodowe pielęgniarki (1666) i położne (238) pracujące w podmiotach leczniczych drugiego i trzeciego poziomu referencyjnego na terenie województwa lubelskiego. Przedstawia również metodą badawczą - sondaż diagnostyczny, technikę kwestionariuszową oraz narzędzia

badawcze - *Wielowymiarowy Inwentarz do Pomiaru Radzenia Sobie ze Stresem (Mini-COPE), Kwestionariusz GSES – Skalę Uogólnionej Własnej Skuteczności oraz Skalę Satysfakcji z Życia (SWLS).*

W podsumowaniu tej części pracy należy stwierdzić, że zarówno badana grupa, materiał badawczy, jak i zastosowane metody zostały opisane bardzo szczegółowo. Zastosowane kryteria włączenia do badania (aktualne zatrudnienie badanych) są właściwe i zgodne z założonymi zadaniami badawczymi. Należy szczególnie podkreślić bardzo liczącą grupę badawczą, która potwierdza reprezentatywność całej grupy zawodowej pielęgniarek i położnych w Polsce.

Rozdział III Doktorantka poświęciła przedstawieniu i omówieniu uzyskanych wyników badań w formie opisowej oraz graficznej w postaci 59 tabel. Wskazała na korelacje między zmiennymi ilościowymi i dokonała weryfikacji hipotez.

Właściwy dobór metod i narzędzi statystycznych znacząco podnosi wartość rozprawy. Doktorantka uzyskała szereg nowatorskich i interesujących obserwacji. Wartość tej wiedzy przekłada się na możliwość wykorzystania jej w praktyce, między innymi w zakresie niwelowania poziomu stresu i zwiększania skuteczności w jego obniżaniu.

Bardzo dobre wrażenie sprawia analityczna „Dyskusja”, która potwierdza znajomość literatury przedmiotu i dojrzałość naukową Doktorantki. Przeprowadzona jest profesjonalnie z wykorzystaniem bogatego i dobrze dobranego piśmiennictwa. Świadczy o dużej znajomości przez Panią magister badanego problemu naukowego. Na uwagę zasługują przemyślenia i wskazania Autorki oraz uwagi krytyczne.

Przedstawione w rozprawie wyniki pozwoliły Doktorantce na sformułowanie jednego wniosku ogólnego i sześciu wniosków szczegółowych, które w pełni odpowiadają na zadania badawcze postawione w celu pracy. Wnioski z jednej strony mają charakter poznawczy, z drugiej natomiast istotne znaczenie praktyczne,

Bogaty wykaz piśmiennictwa, do którego mgr Beata Józefa Zólkiewska odwołuje się w treści pracy, obejmuje 228 pozycji polsko- i anglojęzycznych, w większości z ostatnich kilku lat, chociaż Doktorantka doceniła także znaczące prace starsze. Liczba i lata publikacji tego piśmiennictwa mogą stanowić jeden z argumentów wskazujących na gruntowną analizę zagadnień przedstawionych w rozprawie oraz istotność praktyczną przedstawionych problemów.

Streszczenie polsko- i anglojęzyczne ma formę opisową, co nie obniża wartości rozprawy. Praca napisana jest poprawnym językiem polskim z użyciem właściwej terminologii medycznej.

Powyższe potwierdza, że Doktorantka opanowała technikę pisania pracy badawczej.

Forma edytorska nie budzi zastrzeżeń, choć nieliczne błędy redakcyjne uszły uwadze Doktorantki.

Pozytywnie oceniam oryginalność i wartość naukową dysertacji doktorskiej. Poprzez wybór tematu i koncepcję pracy, postawienie problemu badawczego, właściwą jego realizację oraz oparcie na literaturze przedmiotu autorka wykazała się umiejętnością samodzielnego prowadzenia badań naukowych. Należy podkreślić aktualność problemów i aspekty praktyczne dysertacji doktorskiej.

KONKLUZJA

Serdecznie gratuluję Autorce rozprawy i Pani Promotor wyboru bardzo istotnego problemu badawczego.

Rozprawę doktorską mgr Beaty Józefy Żółkiewskiej oceniam w pełni pozytywnie. Doktorantka wykazała się dużym zasobem wiedzy tematycznej oraz umiejętnością samodzielnego rozwiązywania problemu badawczego.

Mam zaszczyt przedstawić Radzie Dyscypliny Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku wniosek o dopuszczenie mgr Beaty Józefy Żółkiewskiej do dalszych etapów przewodu doktorskiego w dziedzinie nauk medycznych i nauk o zdrowiu w dyscyplinie nauki o zdrowiu.

Płock.15.03.2021

dr hab. n. o. zdm. Mariola Głowacka
profesor uczelni